

Το Δικαίωμα στην Χρεοκοπία

Περ ληψη: Όσο η Ευρωζώνη αρνε τα το δ κα ωμα στην χρεοκοπ α θα γ νετα όλο λ γότερο ανταγων σι κή σε σχέση με τον υπόλο πο κόσμο.

Ίσως η πιο βασική νομοθετική καινοτομία που έδωσε φτερά στον καπιταλισμό ήταν η εισαγωγή, κατά τον 19ο αιώνα, της έννοιας της «περιορισμένης ευθύνης»: της ιδέας ότι όταν μια εταιρεία πτωχεύει, οι ιδιοκτήτες και διοικούντες δεν έχουν να χάσουν παρά μόνο τα χρήματα που επένδυσαν σε αυτήν. Έως τότε, η χρεοκοπία σήμαινε πλήρη καταστροφή – ακόμα και φυλακή. Ο επιχειρηματίας του οποίου η επιχείρηση αδυνατούσε να πληρώσει τα χρέη της έχανε όλες τις οικονομίες του, το σπίτι του, την δυνατότητα και το δικαίωμα να εργάζεται. Πολλές φορές κατέληγε στα λεγόμενα χρεο-κάτεργα (debt prisons). Προφανώς, υπό αυτές τις συνθήκες, το επιχειρηματικό ρίσκο ήταν τόσο μεγάλο που απέτρεπε πολλούς από το να συστήσουν μια επιχείρηση. Επί πλέον, όταν το έκαναν, ήταν διατεθειμένοι να πατήσουν επί πτωμάτων για να αποφύγουν την πτώχευση – κάτι αντίστοιχο με τις χώρες όπου οι ποινές για ληστεία είναι τόσο μεγάλες που ο ληστής έχει κίνητρο να σκοτώσει όποιον βρεθεί μπροστά του, παρά να συλληφθεί.

Ένας από τους λόγους που η Αμερική θεωρείται φιλικότερη προς την καινοτομία είναι το νομικό καθεστώς περί πτώχευσης. Πράγματι, στις ΗΠΑ το να πτωχεύσει μια και διο και τρεις φορές κάποιος νέος επιχειρηματίας δεν θεωρείται απόδειξη ούτε ηθικής κατωτερότητας ούτε ανοησίας. Πολλές φορές μάλιστα θεωρείται τίτλος τιμής, επένδυση στην μελλοντική επιχειρηματική του επιτυχία, απόδειξη του πόσο πεισματικά πασχίζει να δημιουργήσει κάτι νέο και σημαντικό. «Πέφτει» αλλά πολύ γρήγορα, με την βοήθεια του νομικού καθεστώτος, «ξαναστέκεται όρθιος» ώστε να ξαναπροσπαθήσει.

Όταν το 2009 η πάλαι ποτέ κραταιά General Motors πτώχευσε, καθώς ήταν αδύνατον να αποπληρώσει τα συσσωρευμένα χρέη της, η νέα της διοίκηση δεν αρνήθηκε την πτώχευση. Δεν προσπάθησε να την συγκαλύψει. Αντίθετα, την αγκάλιασε ως σωτηρία. Η κυβέρνηση, παράλληλα, δεν έθεσε την αποπληρωμή των χρεών της General Motors ως απαραίτητο όρο για να βοηθήσει την επιχείρηση να επιβιώσει. Πριν εμφυσήσει δισεκατομμύρια του αμερικανού φορολογούμενου στην General Motors αποδέχθηκε ως δεδομένη την πτώχευση, επέβαλε βίαια (και χωρίς διαπραγματεύσεις) στους δανειστές της κούρεμα των χρεών της εταιρείας σε ποσοστό 90%, και ασχολήθηκε αποκλειστικά με το ένα και μοναδικό ερώτημα: «Τι αλλαγές πρέπει να γίνουν ώστε η μεγάλη αυτοκινητοβιομηχανία να ορθοποδήσει και να ξαναμπεί στον δρόμο της ανάπτυξης;» Αποτέλεσμα είναι ότι σήμερα, παρά το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, η General Motors μεγαθύνεται, αυξάνει τις θέσεις εργασίας και κερδοφορεί. Κάτι που, αν δεν είχε προηγηθεί η πτώχευση, θα ήταν αδύνατον.

Πολλοί θα πουν ότι άλλο η General Motors και άλλο ένας κρατικός, συλλογικός θεσμός. Κι όμως. Στις ΗΠΑ η ιδέα της «περιορισμένης ευθύνης» ισχύει για τους

δήμους και την τοπική αυτοδιοίκηση όπου το νομοθέτημα που είναι γνωστό ως Chapter 9-Title 11-USC προβλέπει συγκεκριμένη και ιδιαίτερα αποτελεσματική διαδικασία λελογισμένης πτώχευσης των τοπικών αρχών. Η βασική αρχή της νομικής αυτής διαδικασίας είναι η προστασία: (α) της δυνατότητας των τοπικών αρχών να παρέχουν ελάχιστες υπηρεσίες στους δημότες τους, (β) των μακροπρόθεσμων συμφερόντων των δανειστών, (γ) του δικαιώματος των πολιτών να ακούγεται η φωνή τους στην διαδικασία πτώχευσης των δήμων και κοινοτήτων τους, και (δ) του γενικότερου δημόσιου συμφέροντος. Για την επίτευξη αυτών των πολλαπλών και συχνά αλληλοσυγκρουόμενων στόχων, ο νόμος ορίζει τον διορισμό *ανεξάρτητων διαιτητών* μεταξύ των δανειστών και των πτωχευμένων τοπικών αρχών – διαιτητές οι οποίοι έχουν τον τελευταίο λόγο όσον αφορά τον διακανονισμό και το κούρεμα των χρεών.

Μια τέτοια διαδικασία πτώχευσης κρατικών θεσμών που στερούνται Κεντρικής Τράπεζας για να τους χρηματοδοτεί σε περίπτωση αδυναμίας αποπληρωμής των χρεών τους (π.χ. δήμων και κοινοτήτων στις ΗΠΑ ή κρατών-μελών της Ευρωζώνης) εξασφαλίζει όχι μόνο την όσο πιο απρόσκοπτη παροχή υπηρεσιών στους πολίτες αλλά και την μέγιστη δυνατή αποπληρωμή των δανειστών. Κι αυτό γιατί, όπως στην περίπτωση της General Motors, η πτώχευση δεν αποτελεί ταμπού αλλά, αντίθετα, θεωρείται απαραίτητη διαδικασία στον καπιταλισμό. Ή όπως λέγαμε κάποτε: Η Πτώχευση είναι για τον Καπιταλισμό ότι η Κόλαση για τον Χριστιανισμό (δηλαδή, αποφευκτέα αλλά απαραίτητη).

Σε αντιδιαστολή, στην Ευρωζώνη της Κρίσης, οι δανειστές μετετράπησαν εν μία νυκτί σε δικαστές-εισαγγελείς-ενόρκους που αποφασίζουν και διατάζουν τους πτωχευμένους κατά το δοκούν, χωρίς κανέναν διαιτητή, άνευ της παραμικρής αίσθησης της έννοιας της «περιορισμένης ευθύνης» που ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις αλλά και για τους πολιτειακούς-τοπικούς θεσμούς στις ΗΠΑ. Θα μου πείτε: οι δανειστές κάνουν αυτό που τους συμφέρει, εντός του νομοθετικού πλαισίου της Ευρωζώνης. Ανοησίες. Κάνουν αυτό που νομίζουν ότι τους συμφέρει! Τηρώντας ηλιθιωδώς αμείλικτη στάση απέναντι στους οφειλέτες (λόγου χάριν στην χώρα μας) το αποτέλεσμα είναι η... ελαχιστοποίηση της πιθανότητας να αποπληρωθούν τα δάνειά τους (καθώς οι όροι που επιβάλλουν είναι τόσο επαχθείς που δολοφονούν την «αγελάδα» από την οποία περιμένουν το «γάλα»). Κι αυτό ισχύει όχι μόνο σε διακρατικό επίπεδο αλλά και εντός κρατών-μελών της Ευρωζώνης. Γνωρίζετε ότι πολλοί Ιρλανδοί, αντιμέτωποι με την χρεοκοπία, αναγκάζονται να μεταναστεύσουν στην γειτονική Βρετανία με σκοπό να πτωχεύσουν εκεί επειδή εντός δώδεκα μηνών το αγγλικό δίκαιο αίρει την κατάσταση χρεοκοπίας (αντί για τα δέκα χρόνια που ισχύουν στην Ιρλανδία) και τους επιτρέπει να κρατούν το 100% του μισθού τους ή ακόμα και να επανα-δραστηριοποιηθούν ως επιχειρηματίες;

Όσο λοιπόν η Ευρωζώνη αρνείται το δικαίωμα στην χρεοκοπία εντός των τειχών της, κι όσο εξισώνει την χρεοκοπία των ατόμων με την απαξίωση και την χρεοκοπία των κρατών-μελών με την εκπαραθύρωση από το ευρώ, θα παραμένει πιασμένη στα πλοκάμια μιας γενικευμένης Κρίσης που θα την καθιστά

καθημερινά όλο και λιγότερο ανταγωνιστική, και περισσότερο μισανθρωπική, σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο.